Руски приказки

с илюстрации на Иван Билибин

София, 2018

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

© Огняна Иванова, подбор и превод, 2018
© Издателство „Изток-Запад“, 2018

ISBN 978-619-01-0342-4

РУСКИ ПРИКАЗКИ

С ИЛЮСТРАЦИИ НА

Превод от руски и подбор
Огняна Иванова

ИЗТОК
ЗАПАД

Съдържание

Иван царевич, Жар-птица и сивият вълк 7

Морският цар и Василиса Премъдра 21

Сестрица Альонушка и братчето ѝ Иванушка 33

Маря Моревна 39

Малката бяла патица 53

Царкинята жаба 59

Перце от Финист Храбрия сокол 69

Василиса Прекрасна 83

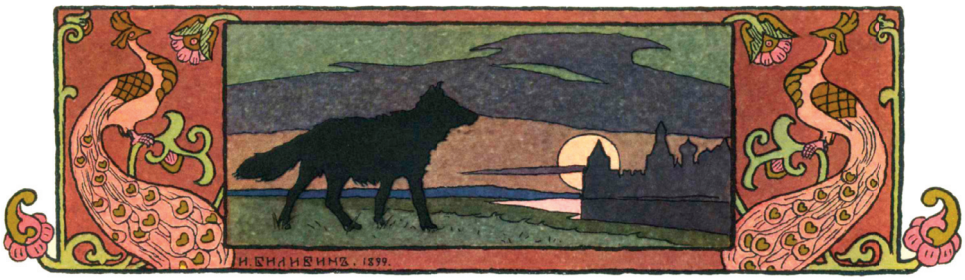

Иван царевич, Жар-птица и сивият вълк

Едно царство, в едно господарство живеел цар Демян, който имал трима сина: Пьотър царевич, Василий царевич и Иван царевич. Царската градина била толкова хубава, че по-хубава от нея нямало никъде другаде. В нея растели чудни дървета, а едно ябълково дърво раждало златни ябълки. Царят гледал да опази тези ябълки и всяка сутрин ги броял. По едно време забелязал, че някой шета из градината му нощем. Вечер на любимото му дърво висяла чудесна ябълка, зреела, а на сутринта нямало и помен от нея. Колкото и пазачи да слагал, никой не успял да хване крадеца. Всяка сутрин отново и отново царят откривал, че от любимото му дърво липсват ябълки. От мъка спрял да яде, да пие и да спи, а после повикал тримата царевичи и им казал:

– Чуйте, скъпи ми синове! Който от вас успее да издебне и хване крадеца в моята градина, той още приживе ще получи половината ми царство, а като умра, ще получи и останалото!

Дали му дума синовете и пръв застанал на стража Пьотър царевич. Цяла вечер обикалял, без да види никого, а после седнал на меката трева под дървото със златните ябълки и заспал. А узрелите ябълки пак изчезнали. На сутринта царят попитал:

– Е, любезни ми синко, няма ли с какво да ме зарадваш? Не видя ли крадеца?

– Не го видях, царю господарю! Цяла нощ не мигнах, а никого не видях. Представа нямам как са изчезнали ябълките.

Разбрал царят, че крадецът е неуловим, и още повече се опечалил. Ала се надявал на втория си син.

Вечерта на стража останал Василий царевич. Седнал под ябълката и взел да се оглежда да не би някой да се крие в храстите. А в късна доба заспал толкова дълбоко, че нито чул, нито видял нещо. И отново изчезнали безчет ябълки. На сутринта царят го попитал:

– Е, любезни ми синко, няма ли с какво да ме зарадваш? Видя ли крадеца, или не го видя?

– Не го видях, царю господарю. Усърдно пазих, не мигнах, но никого не видях и представа нямам как са изчезнали златните ябълки.

Още повече се опечалил царят.

На третата вечер на стража застанал Иван царевич. Взел да обикаля около ябълката, боял се дори да седне, да не би да заспи. Пазил час, пазил два часа, а на третия час така му се приспало, че взел да мокри с роса очите си. Минала половината нощ и изведнъж в далечината се появила светлина. Тя се носела право към него и в градината станало светло като ден. Долетяла Жар-птица, кацнала на ябълковото дърво и взела да къса златни ябълки. Иван царевич се спотаил, прокраднал се, издебнал птицата и я хванал

за опашката. Жар-птица взела да се дърпа с такава сила, че колкото и здраво да я стискал царският син, тя успяла да се отскубне и да отлети, а в ръцете му останало само едно перо от опашката ѝ.

На сутринта, щом царят се събудил, Иван царевич му разказал кой е крадецът, и извадил перото на Жар-птица. Зарадвал се царят, че най-малкият син му е донесъл перото, и го скрил в покоите си. Оттогава насетне Жар-птица не се появила в градината и царят както преди спокойно пиел, ядял и спял. Любувал се на перото и Жар-птица не излизала от ума му, затова решил да прати синовете си да му я доведат. Повикал ги и им казал:

– Чуйте, скъпи ми синове! Оседлайте бързите си коне и тръгнете по белия свят, намерете Жар-птица и ми я доведете, че иначе може пак да долети и да краде ябълки!

Поклонили се по-големите синове и се стегнали за път; оседлали бързите си коне, сложили си богатирски доспехи и поели по широкото поле да търсят Жар-птица. Оставил царят най-малкия си син у дома поради младостта му, ала Иван царевич със сълзи на очи взел да го моли да пусне и него, докато накрая не го склонил. Яхнал царският син богатирския си кон и потеглил. Много ли препускал, малко ли? Приказка бързо се разказва, а работа бавно се върши. Накрая юнакът стигнал до място, от което тръгвали три пътя. Там имало побит каменен стълб, а на него пишело:

„Тръгнеш ли направо от стълба, ще мръзнеш гладен. Тръгнеш ли надясно, ще останеш жив и здрав, ала конят ти ще умре. Тръгнеш ли наляво, тебе ще убият, а конят ти ще остане жив.“

Прочел Иван царевич надписа, дълго мислил по кой път да тръгне, и накрая поел надясно, за да остане поне той жив. Яздил

ден, яздил два дни, на третия ден стигнал до непроходима гора. Стъмнило се, изведнъж от гъсталака изскочил огромен сив вълк и се хвърлил върху коня на Иван царевич. Преди царският син да размаха меча си, вълкът разкъсал коня на две и отново изчезнал в гъсталака.

Натъжил се юнакът – как ще я кара без бърз кон? Тръгнал пеша. Вървял ден, вървял два дни, на третия ден започнал да усеща глад. До смърт се уморил и седнал на един пън, за да си почине. Изведнъж кой знае откъде се появил сивият вълк и казал:

– Защо си унил, Иван царевич? Защо си увесил нос?

– Как да не съм унил, сиви вълко? Доникъде няма да стигна без бързия си кон!

– Сам избра този път. Ала ми е жал за тебе. Кажи накъде си тръгнал, къде отиваш?

– Прати ме царят господар да му намеря Жар-птица, дето ни крадеше златните ябълки.

– И на бързия си кон во веки веков нямаше да стигнеш до Жар-птица! Само аз зная къде може да я намериш. По-добре седни на гърба ми и се дръж много здраво. Разкъсах бързия ти кон, ала сега ще ти служа честно и почтено.

Седнал юнакът на гърба на сивия вълк, а той полетял с все сила. Под краката му се мяркали долини и планини, с опашката си замитал следите, които оставял. Много време ли изминало, малко ли, накрая стигнали до иззидана с камъни стена. Спрял вълкът и рекъл:

– Е, Иван царевич, слез и прескочи този зид. Зад него има градина, а в градината в златна клетка живее Жар-птица. Всички стражи спят. Вземи Жар-птица, само остави златната клетка, че ще стане лошо.

Послушал царският син сивия вълк, прескочил каменния зид, спуснал се в градината и видял Жар-птица в златната ѝ клетка. Извадил я от клетката и тръгнал да се връща, ала размислил. Казал си: „Защо да нося Жар-птица без клетка, в пазвата си ли да

я пъхна? А и клетката много струва, цялата е обсипана с елмази.“ Забравил думите на сивия вълк, върнал се и тъкмо вземал златната клетка, когато из градината се чуло тракане и звънтене. От клетката тръгвали скрити жици с всякакви звънчета и кречетала.

Събудили се стражите, дотичали в градината, хванали царския син, извили му ръцете и го завели при своя цар, който се казвал Афрон. Цар Афрон изпаднал в силен гняв и се развикал на юнака:

– Кой си ти? От кои земи идеш? На кой баща си син, как се казваш?

А Иван царевич му отвърнал:

– Аз съм Иван царевич, син на цар Демян. Твоята Жар-птица имаше навика да долита в градината ни и да я опустошава. Всяка нощ късаше златни ябълки от любимото дърво на моя баща. Затова той ме прати да я намеря и да му я заведа.

– Ако ти, Иван царевич, беше дошъл да ми поискаш честно Жар-птица, честно щях да ти я дам или да я разменя – рекъл цар Афрон. – А сега ще разпратя вестоносци до всички краища на земята, до всички царства, за да се разчуе лошата ти слава: че си

царевич, а си станал крадец! Е, от мен да мине! Ако ми свършиш една работа, ще ти опростя вината и ще ти дам Жар-птица съвсем драговолно. Ще идеш през девет земи в десета, в царството накрай света, и ще ми доведеш златогривия кон на цар Кусман.

Натъжил се Иван царевич, отишъл при сивия вълк. Разказал му всичко, което се случило при цар Афрон, а вълкът рекъл:

– И защо, Иван царевич, не изпълни заръката ми? Нали ти казах: ако вземаш клетката, ще стане лошо!

– Виновен съм пред тебе, прости ми! – примолил му се царският син.

– От мен да мине. Сядай на гърба ми и се дръж много здраво, бързо ще те заведа, където трябва да стигнеш!

Седнал Иван царевич на гърба на сивия вълк и той се понесъл като вятър. Под краката му се мяркали долини и планини, с опашката си замитал следите, които оставял. Много време ли изминало, малко ли, през нощта стигнали до земите на цар Кусман. Спрял се вълкът пред белокаменните царски конюшни и рекъл на юнака:

– Промъкни се в конюшните, Иван царевич, вземи златогривия кон и бягай. Само че внимавай: на стената виси златна юзда. Не я пипай, че ще стане лошо.

Прескочил Иван царевич зида, промъкнал се в белокаменните конюшни. Всички стражи спели. Хванал царският син коня за гривата и тръгнал да се връща, ала видял на стената златната юзда. Казал си: „Не бива да водя коня без юзда, трябва и юздата да взема!“ Едва докоснал юздата – и в конюшните се чули гръм и звънтене. Събудили се конярите, които били на стража, дотичали, хванали царския син и го завели при цар Кусман. А цар Кусман взел да го разпитва:

– Кой си ти? От кои земи идеш? На кой баща си син, как се казваш? И как дръзна да ми откраднеш коня?

– Аз съм Иван царевич, син на цар Демян.